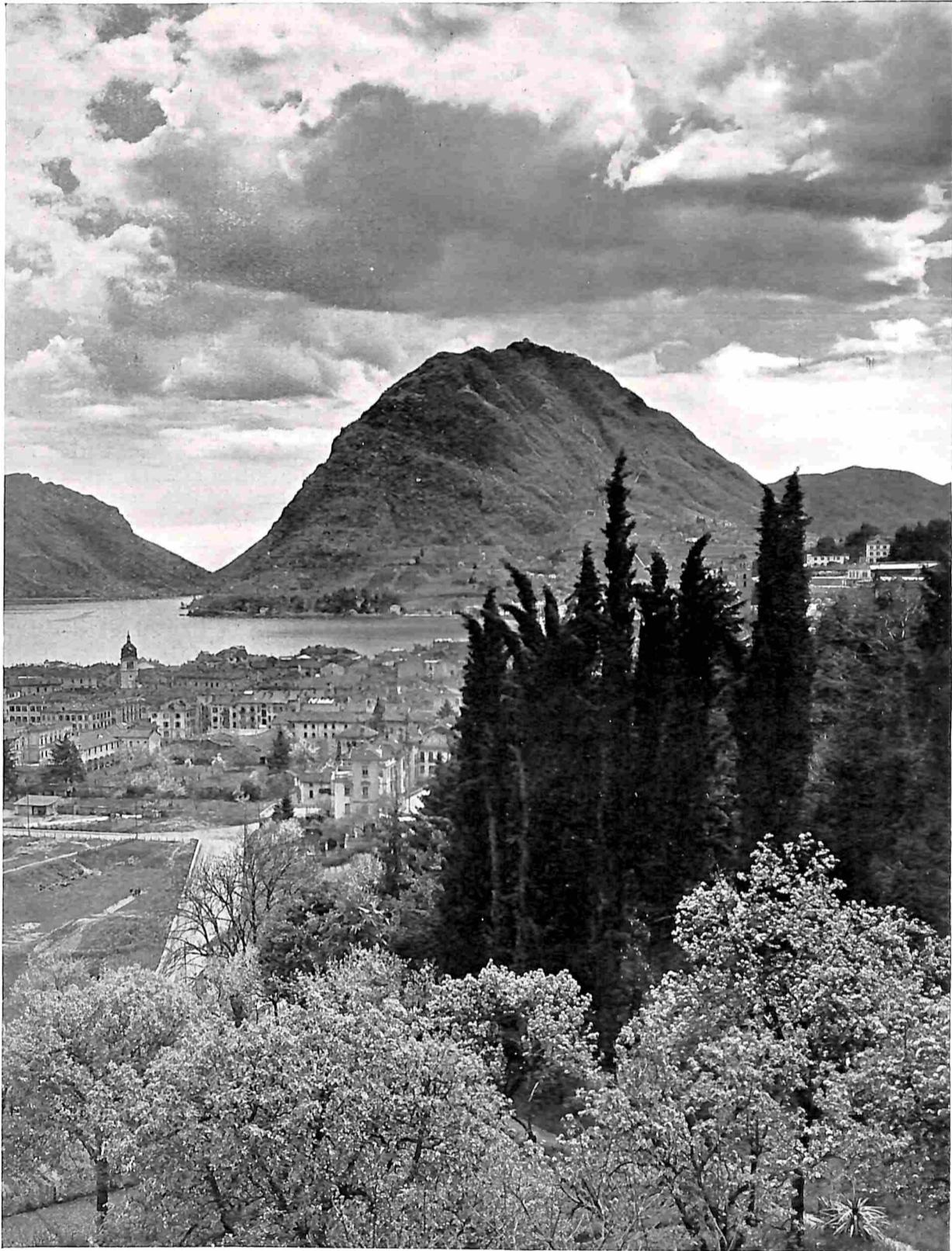

BUITEN

28^E JAARGANG N^O. 45

ZATERDAG 10 NOVEMBER 1934

LUGANO, MET OP DEN ACHTERGROND DE SALVATORE-BERG

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

LUGANO, MET OP DEN ACHTERGROND DE SALVATORE-BERG (ILL.)	BLZ. 529
IN EER HERSTELD, DOOR OSWALD WILDRIDGE	530—531
TULPEN VOOR TUINBEPLANTING (GEÏLL.), DOOR G. KROMDIJK.	BLZ. 531, 538—540
DE VLIEGERHOF (GEÏLL.), DOOR TUINARCHITECT.	BLZ. 532—534
SOUVENIR (GEDICHT) DOOR WS.	BLZ. 533
OVER NEDERLANDSCHE REPTIELEN (GEÏLL.) (SLOT), DOOR DR. H. ENGEL	BLZ. 534—535
WALCHEREN, DE TUIN VAN ZEELAND (GEÏLL.) (SLOT) (VII). DE STEDEN EN DORPEN VAN WALCHEREN: VEERE, DOMBURG, ENZ.), DOOR DIRK L. BROEDER	BLZ. 536—539

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te gaan naar Rokin 74—76, Amsterdam. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.
Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, verboden.

IN EER HERSTELD

DOOR OSWALD WILDRIDGE

MEN kan kapitein Christoffel Swale slechts ten laste leggen, dat zijn bemanning hem in het uur van gevaar in den steek liet, hem en het schip. De mannen namen zelfs de kat mee en lieten den kapitein alleen — het eenige levende wezen aan boord, behalve dan de kakkerlakken en ratten. En toch, als men alles in aanmerking neemt, is hun laakbare handeling niet geheel onbegrijpelijk en tot hun verdediging kan ook worden aangevoerd, dat zij slechts de halve waarheid kenden; de andere helft zou hen ongetwijfeld van hun vlucht weerhouden hebben. Daarbij werd hun daad niet ingegeven uit zucht naar wraak of haat, het was een toegeven aan vrees, want de gezagvoerder van de Orion leefde in een atmosfeer van terrorisme en zijn hand was opgeheven tegen allen, die onder zijn gezag stonden.

Zijn conduitestaat was het toonbeeld van een van die kolossale dwalingen, waarin sterke mannen zoo onbegrijpelijkwijze kunnen vervallen. Hij beschouwde macht als zijn recht in de autocratie van de zee en voor de uitoefening van die macht steunde hij op kracht, meedoogenlooze kracht, kracht uitgedrukt in termen van woede. Niet dat hij dat ook maar eenigszins toegaf, want discipline was het woord, dat hij gebruikte. Een strikte discipline — dat was het, waarop hij zich beriep, alleen maakte hij er een afgod van en hield den hoog zoo strak gespannen, dat het koord bijna afknapte, waardoor hij juist datgene aanwakkerde, wat hij wilde voorkomen. Uit hetgeen er geschiedde, volgt duidelijk dat hij faalde door de tekortkomingen van zijn goede eigenschappen: hij kon sukkelts nooit uitstaan, maar kende geen grenzen en bevoor daardoor de zee in gezworen vijandschap met hen, wier lot zoo nauw met het zijne was verbonden.

Geheel zonder opzet verhief hij het ergste type van den ouderwetschen Atlantischen pakketboot-kapitein tot de waardigheid van een model en in den loop der tijden verwierf hij zich een even groote legendarische beruchtheid als Nick Waterman, Black Taylor, „die bullebak van een Hayes” en derest van dit despotische gilde, voor wie een leven de waarde van oud vuil had en die menschelijkheid met hoonende onverschilligheid behandelden.

Zij kwamen echter slechts in hun methoden met elkander overeen, want zoodra Swale de valreep was afgedaald, scheen hij zijn woestheid te hebben achter gelaten; door de menschen aan den wal werd een mengeling van bruskheid en terughouding als een bewijs van karakter aangemerkt, zijn vrouw had weinig op hem aan te merken en zijn kinderen aanbaden hem. Zijn geüniformde kameraden echter kenden hem en velen voerspelden met zekerheid, dat „de dag” zou komen.

„Let op mijn woorden”, zeide kapitein Martin Topp, „eens

zal hij te ver gaan en dan zullen zijn mannen het blaadje omkeeren — Mouterij! Zijn verdiende loon. Een gezagvoerder moet natuurlijk zijn eigen wil kunnen doorzetten, maar er is geen behoefte aan die donder en bliksem van Swale”.

Daarna kregen de voorspellingen een ander karakter en wel, dat de reeders zelf zijn hoofd zouden verlangen, als de bemanningen hem spaarden. Hij zou voor zijn gedrag eens betalen en de rekeningen begonnen al binnen te komen. In alle belangrijke havens stond hij al op de zwarte lijst en de bemanningen, die hij hebben moest, ontliepen de monsterring. „De Orion”, zeiden zij dan, „dat is 't schip van Swale, nee, dank je wel, voor mij geen slavenschip!” En zoodoende werd het regel voor hem om uit te varen met een steeds grooter wordend contingent pakket-ratten en opstappers, dus geen bemanningen van het soort om een goede reis te verzekeren en de reeders tevreden te stellen, noch om de kans te ontgaan oog om oog vergolden te krijgen als daartoe aanleiding zou zijn. Maar geen enkele van de profeten voorzag dat barbaarsche gebruik maken van de gelegenheid, toen de Orion hulpeloos rondreef in den Zuid-Atlantischen Oceaan, nadat beide stuurlieden en vier matrozen overboord geslagen waren en Swale naar de kajuit ging om een hoofdwonde te verzorgen.

Het was alles zoo uiterst ironisch; hij was van plan geweest anderen de hersens in te slaan en kraakte inplaats daarvan zijn eigen schedel; het was niet genoeg, dat hij een commando gaf, hij moest dat ook met een stuk hout kracht bijzetten. Het was om dat te grijpen, dat hij dien sprong van de kampanje deed en de bemanning, wier geest hij gebroken had en die ook uitgeput was door de vermoeienissen en ongelukken tijdens den storm, vluchtte voor den aanval, welke niet werd ondernomen. Want de storm had een massa wrakhout achter het grootluik opgestapeld, zijn sprong was te kort en, op dek neervallend, lag hij daar langen tijd ineengekrompen te hijgen, terwijl de door hem geplaagde mannen op een veiligen afstand met bitteren haat in hun harten bleven toekijken. Maar hij had nu met hen afgedaan; toen hij bij kwam, keek hij niet eens in hun richting, maar krabbelde op de been en ging naar zijn kooi.

Door dezen grootsten aller tegenslagen daalde nietsdoen op het schip neer; er was veel te doen en er waren mannen om dat te doen, maar niemand om hen te leiden. Aan zichzelf overgelaten, zochten de mannen de bescherming van den bak op en wachtten daar, op hun hurken zittend, zonder het eigenlijk te beseffen, op een leider.

Hoewel geen van hen ooit eenige leiding verwacht had van Rooden Curly, — dien brutalen schooier, van wien gezegd kon worden, dat hij een tong had als een riool, dat zijn botten pijn deden van luiheid en dat hij een grootere rekening met den kapitein te vereffenen had dan een der anderen — was zijn optreden een triomf van sluwheid. Na een korte afwezigheid zeide hij zoo terloops, dat „de storm uitgewoed had” en „dat de zee kalmer werd”. Een uur later liet hij de mededeeling los, dat „de Ouwe” het best maakte. „In zijn kooi, zoo gezond als een visch”; hij had Nipper zelf laten informeren. En eindelijk kwam het boosaardige voorstel: „Zeg lui, ik zit zoo te denken, dat we nu onzen slag kunnen slaan. Wat denken jelui ervan om 'm te smeren? Voordat de duivel wakker wordt! Als hij op is, krijgen we weer van katoen, hij zal ons half dood slaan — als we 'm tenminste niet vóór zijn, wat we gemakkelijk konden, want we zijn vijftien tegen een. Laten we dus maar uitknijpen; de storm heeft ons tenminste nog de whaleboot gelaten en we zijn niet meer dan honderd mijl van de Falkland Eilanden af, dat hoorde ik den Eerste tegen den Tweede zeggen, voordat ze overboord gingen. En wat de navigatie betreft, de bootsman kan het bestek wel gissen, dus dat is ook in orde”.

Terwijl dus Christoffel Swale in zijn kooi lag te slapen, werd de samenzwering gesmeed. In het begin vond Curly, zooals dat gewoonlijk gaat, geen bijval, zijn leiding werd niet gewaardeerd en zij waren er zelfs niet zeker van, dat hij het beweerde, dat zijn plan niet veel verschilde van moord en woorden. Wat duivel hinderde dat, sputterde hij; hij was niet bang voor dat leelijke woord; moord was misschien wel de beste manier, hij zou het wel voor zijn rekening nemen, nu dadelijk, als ze dat wilden. Terwijl Swale sliep, hem zijn hersens inslaan, ze konden dan rapporteeren, dat hij overboord geslagen was met de stuurlied, en de duivel zou zijn verdiende loon hebben!

„Maar er zal geen moord noodig zijn”, beweerde hij. „De schuit kan nog weken drijvende blijven, ja, maanden. Het zou me niet verwonderen, als het schip eeuwig bleef rond-dobberen. En Swale zal niet te klagen hebben — eten genoeg aan boord en hij kan zich bedruipen, totdat hij opgepikt wordt. Het zou den ellendeling goed doen; we zouden 'm niet meer dan z'n verdiende loon betalen”.

Een nijdig gebrom keurde het oordeel goed, maar met al hun vrees voor den man werden zij weerhouden door een grooteren angst voor de vlucht, de gruwelijke omstandigheden, de onbekende zee en hun kans om dat stuk rots, honderd mijlen ver, voorbij te varen. Toegevend aan hun eersten indruk, verwierpen zij dus het idee van ontsnapping, doch eindelijk zwichtten zij voor het eigenaardige pleiten van Curly. „Ik zeg jelui, jongens”, hield hij vol, „dat we ervan zullen lusten als we blijven . . . om deze schuit weer te klaren . . . reken het zelf maar uit. En alleen de oude Swale om ons op te jakkeren! . . . Het zal met moord eindigen . . . eerst een paar van ons en dan hij . . . en de rest zal hangen!”

Onder dit aanhoudend gehamer werd de tegenstand gebroken en wakkerden het verlangen en de wrok langzamerhand aan tot een hartstochtelijken en luidruchtigen wil om verlost te zijn. In stilte sloten zij den toegang tot de kajuits-trap af, waardoor de kajuit in een gevangenis werd veranderd tot zij gereed zouden zijn met hun voorbereidselen. En ongeveer een uur voor zonsondergang gleed Roode Curly langs het touw in de boot, nadat hij eerst weer de kap van de kajuitstrap geopend had; hij droeg de kat in zijn armen. „Ik zal het beest maar meenemen”, zeide hij met een grijns, „De Ouwe zou 'm doodpesten als-ie niemand anders vond om onder handen te nemen”.

Een onderdrukt lachen beantwoordde dit gezegde en toen de boot afzette, wierpen zij het laatste grein voorzichtigheid overboord en hieven luid een zeemanslied aan, terwijl zij wegroeiden. Uitdagend keken zij naar het verdwijnende schip, luider klonk het galmen van het refrein, want nu wenschten zij, dat hun beul wakker zou worden, dat hij hen zou zien en hooren; zij verlangden er naar hem hun vlucht te laten bemerken, hem te hooren met zijn nederlaag. Maar er kwam geen antwoord van het schip.

Kort nadat de bemanning het schip verlaten had, viel de donkere nacht in, somber, zonder sterren, een nacht vol vreemde geluiden . . . het verre klagen van den wind, het kraken van wrakhout, het driftige klotsen van de golven tegen de scheepshuid, het sputterende pruttelen van den slapenden man in zijn eenzame kooi. Toen de zon weer boven de kim rees, woelde Swale nog in een rusteloozen slaap en nog tweemaal ging zij onder en weer op, zonder dat hij het bemerkte. Toen hij eindelijk weer tot bewustzijn kwam, lag hij heel lang in de volkomen duisternis te staren.

„Lamp uitgegaan”, mompelde hij eindelijk. „Die Nipper . . . luie vent . . . zal 'm leeren . . . niet op de lamp letten . . . zal 'm zijn nek omdraaien”.

Een diepe zucht ontsnapte aan zijn lippen, zijn oogleden vielen toe en weer verzonk hij in slaap. Voor de tweede en derde maal wakker wordend, vond hij zich nog omgeven door de ondoordringbare duisternis.

„Verduiveld lange nacht”, mopperde hij kregel. „Ben benieuwd te weten, hoe laat het is . . . wou dat het dag werd . . . en geen lamp . . . die jonge deugniet”.

Een oogenblik pauze, daarna: „Nipper, Nipper! Simpson! . . . verdorie . . . hoor je niet? . . . breng me wat te drinken . . . licht en een borrel; cognac!”

Zijn zwakke stem klonk dof door de kajuit. „Nipper . . . waar voor den duivel hang je toch uit? . . . breng me wat te drinken . . . brandy . . . versta je? . . . ik zal je wel krijgen!”

Zijn hoofd rolde van den eenen kant naar den anderen. „O, hemel”, kermde hij, „ik sta in brand . . . mijn keel schroeit . . . en mijn hoofd! Daar deugt iets niet . . . ik sterf van den dorst . . . wacht maar, tot ik aan dek kom . . . ze zullen wenschen dat ze niet geboren waren”.

Zijn geest had niets onthouden van hetgeen er gebeurd was . . . de storm, de vernieling van zijn schip, zijn ongeval. Hij was er zich hoofdzakelijk van bewust, dat hij in zijn kooi lag, ingesloten door een immense duisternis en dat het schip wonderlijk stil was. Maar langzamerhand klaarde zijn hoofd op en hij voegde actie bij de herinnering; met een resolute beweging zette hij zich op den rand van zijn kooi; zijn wil, die krachtiger was dan de pijn, bracht hem op den vloer,

deed hem, zwaaiend, een paar korte passen maken en toen . . . neervallen.

Zijn eerste sensatie was die van een alledwaast gevoel; nog nooit hadden zijn beenen geweigerd hem te dragen, maar nog nooit had een onbewust lijden zijn krachten gedurende drie dagen ondermijnd. En dat nog wel zonder eten of drinken.

„Wat is er met mij aan de hand?” vroeg hij zich af. „Zoo zwak als een baby!”

Zich zelf op zijn elleboog oprichtend, keek hij onderzoekend rond en luisterde naar de ontbrekende geluiden.

„'t Is of er niemand aan boord is”, bromde hij. „Nog nooit zoo'n stilte meegemaakt; en ook niet zoo'n duisternis; je kunt 'm snijden. Moet nu aan dek gaan. — Ik zal ze kruisigen, de honden!”

Hier kwam de oude aard weer boven — maar eenigszins anders; de toon was niet dezelfde, het dreigende erin was niet zoo dreigend meer en hij was niet zoo zeker van zichzelf, ook niet, toen hij was opgekrabbeld en bemerkte, dat hij, voorzichtig loopend, nog wel de kracht had om zich te bewegen. Een week geleden zou hij, zonder licht, regelrecht op de trap zijn toegelopen, maar nu weifelde hij, zocht naar lucifers en pas toen zijn zoeken faalde, schuifelde hij behoedzaam naar de deur.

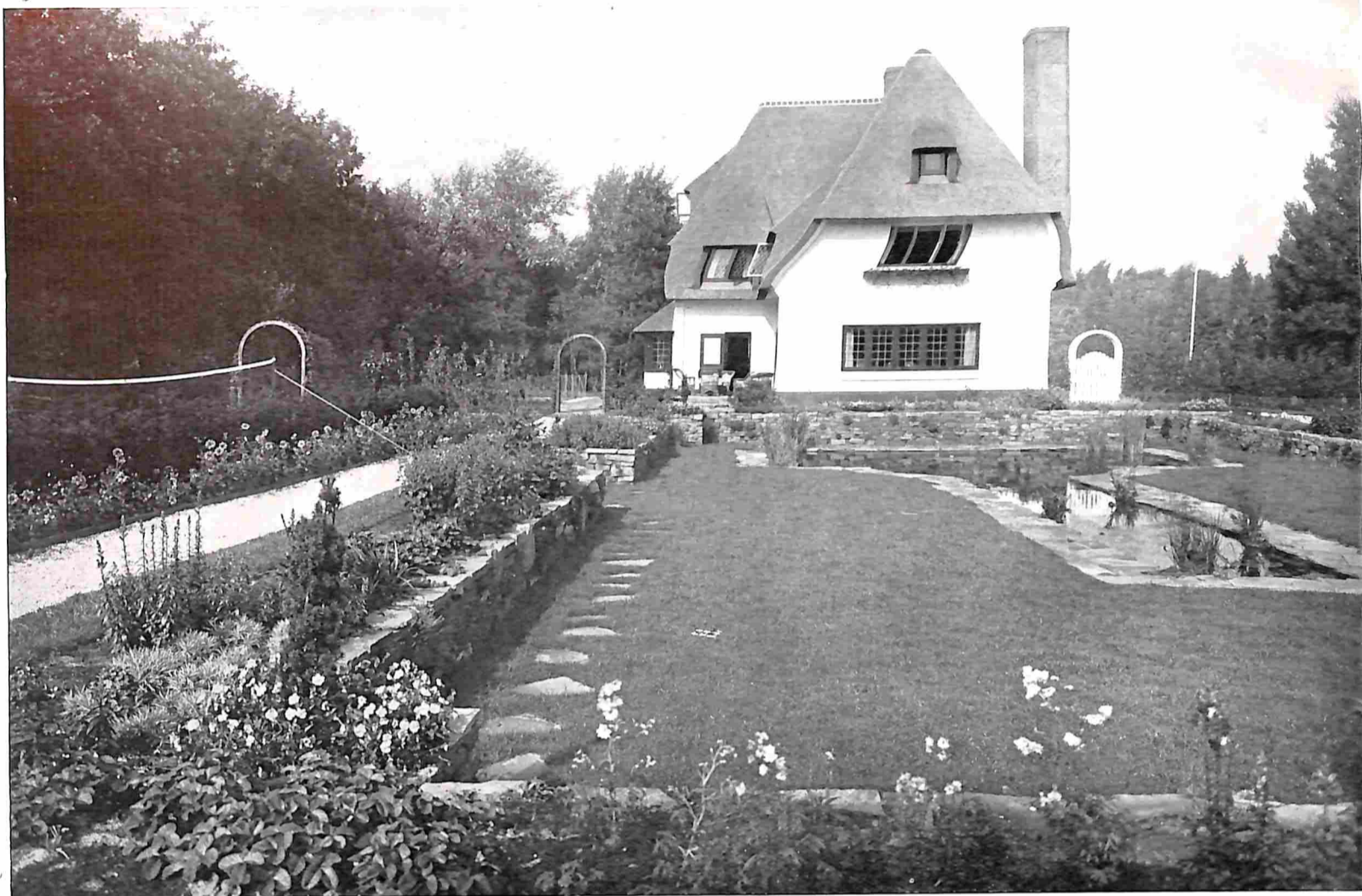
Met ledematen, als lood zoo zwaar, strompelde hij de trap op, maar boven gekomen werd hij overmand door verbazing; behalve dat de wind om zijn slapen woei, was er geen verandering te bespeuren; hij was slechts van de eene duisternis in een andere gekomen, van de eene ledige wereld in een andere, even ledig. Er was niets; boven hem was de hemel een kaal gewelf, rechts en links van hem vond hij noch opeengepakte wolken, noch een flauwen horizon, noch was er eenig teeken van leven te bespeuren. (Slot volgt)

TULPEN VOOR TUINBEPLANTING

DOOR G. KROMDIJK

TULPEN voor tuinbeplanting lijkt een gemakkelijk te behandelen onderwerp; niets is echter minder waar. ☼ Door het groote aantal soorten dat er jaarlijks bijkomt, is het voor den vakman zelfs moeilijk, met al dat nieuwe volkomen op de hoogte te blijven. En al worden die vele soorten weer in verschillende rassen onderverdeeld, het blijft voor den liefhebber toch wel heel lastig, mede door de vele catalogi, een juiste keuze te doen. Doch er is nog zooveel meer dan een juiste keuze, en daarom zullen we het een en ander vertellen over de Tulp. ☼ De Tulpen behooren tot de populairste planten, wat de roos is in den zomer, en de Dahlia in den nazomer, dat is de Tulp in het voorjaar, en als we eenmaal Tulpen in onzen tuin gehad hebben, dan zullen we ze volgend jaar zeker weer planten. ☼ De eerste Tulpen werden door Busbequius in het jaar 1554 in Turkije opgemerkt, en hoewel sommige schrijvers het er niet mee eens zijn, wordt vrij algemeen aangenomen dat de eerste Tulpen in 1557 van Caledonië naar Augsburg werden verzonden. Ook wordt soms beweerd dat ze reeds eerder van Italië uit over Europa zijn verspreid, doch men heeft daarin weinig zekerheid. In ieder geval werden ze ook in 1557 voor het eerst in Nederland ingevoerd, waar vooral Clusius zich met de cultuur bezig hield. ☼ Matthias de Lobel beschreef in het laatst der 16e eeuw reeds 22 soorten, zoodat de cultuur wel vooruit ging. In 1618 werden reeds drie groepen beschreven: zijnde vroege, midden-vroege en late soorten, al zullen dat niet de Duc v. Tholl- en Darwintulpen geweest zijn. ☼ Langzamerhand werden de Tulpen de modebloemen der groote wereld en werden ze bij voorkeur door de dames, als een bijzondere luxe, gedragen. Geen wonder dat de prijzen met sprongen de hoogte in gingen, en van sommige lieden de rijkdom werd bepaald naar het aantal bollen dat hij bezat. De bekende windhandel ontstond, de bollen gingen van hand tot hand, werden steeds duurder, werden soms per gewicht en soms per stuk verkocht. Slechts een paar prijzen willen we noemen: voor 3 bollen van de Semper Augustus werd 30.000 gulden en voor één bol van Admiraal van Enckhuijsen werd 11.000 gulden betaald. De gekste verhalen uit dien tijd doen de ronde, doch of ze alle wel waarheidsgetrouw zijn, durven wij te betwijfelen.

(Slot op bladz. 539)

HET HUIS „DE VLIEGERHOF” MET DEN VIJVER IN HET VERDIEP

„DE VLIEGERHOF”

DOOR TUINARCHITECT

GELUKKIG Wassenaar! Gelukkig al door zijn ligging aan zee, zijn grootsch en rustig strand; zijn diep het land ingolvende duinen, maar niet het minst door de bosschen en beplantingen die er overal te vinden zijn; op de hooge duinachtige, zoowel als op de lagere gronden. ☼ De natuur biedt hier veel en afwisselend genot aan de bewoners van de bloemrijke villaparken en ook aan hen, die de voorkeur geven aan de stillere natuurterreinen van rondom. Want dit is het, wat ik in deze kuststreek zoo waardeer: de ruimte; men kan zich hier in de Geldersche bosschen wanen! En dat alles zoo dicht in de nabijheid van onze aantrekkelijke residentiestad. Het was in deze gunstige omgeving dat de eigenaar van „De Vliegerhof” het lofwaardige plan koesterde om een gedeelte van haar kapitaal om te zetten in een landhuis met ongeveer 8000 m² tuin. De ligging ten oosten en ten zuiden aan rustige wegen met bebossing aan de overzijde en ten westen en ten noorden aan oudere begroeide terreinen gaven aan het grondstuk al dadelijk een solide omlijsting en groen uitzicht. ☼ Wat moest nu verder het karakter van dezen tuin worden? De bouwarchitect had in overleg met de opdrachtgeefster het landhuis niet hooger dan de kruin van den weg geplaatst. Deze plaatsing hield verband met haar verlangen om in den tuin een intieme atmosfeer te bevorderen en geen vertoon van bloemen naar buiten te maken, behalve een gazon met bloemstrooken bij den hoofdingang. ☼ Men zou deze gegevens kunnen volgen door rondom een flinke, dichte groene omheining van *Taxus* of *Liguster* te planten, doch nadere overdenkingen leidden tot een ander werkplan. De grootte van den tuin veroorloofde ons om de noodige beschutting te zoeken door ophooging langs de wegen ten oosten en ten westen; het werd een glooiend terrein, waarvan het hoogste punt ongeveer twee meter boven de ligging van het huis en drie meter boven het verdiep van den vijver was; dat afwisselend op en neer liep en waar smalle wandelpaadjes ongedwongen tusschen beplanting heen geleid werden. ☼ Deze beplanting is op de terreinen gevormd door den Douglasspar en zijn variëteiten, als zijnde voor deze streek de

bijna inheemsche conifeer, met hier en daar enkele passende heesters, terwijl als tijdelijke tusschenbeplanting de gewone populier is gebruikt. ☼ Op de lagere glooiingen is plaats voor een rosarium van botanische rozen, waarbij de mosroos, egelantier, provincieroos en vooral de duinroos, niet vergeten zijn. Een andere glooiing is weer beplant met zonnebloemen in al hare variaties, groot en klein, verderop een groep Phloxen en een Riddersporengedeelte, terwijl er ook een Herfstaster en Lupinentuintje zal komen. Al deze bloemenkleuren zullen later tegen het donkere Sparrengroen goed uitkomen. ☼ Deze verhoogde omgeving van dit gedeelte van den tuin heeft vele voordeelen: eerstens al blijft zij daardoor meer het karakter behouden van het omringende duinlandschap, dan sluit de beplanting, wat het zicht uit het huis betreft, als het ware over den weg aan bij de bebossing aan de overzijde; dit is op de afb. op blz. 533 goed te zien. Bovendien vertoont de tuin van buiten gezien geen saaie afgeslotenheid, maar een laag hek met rozen beplant en een gedeelte van de tuinglooiing. De blik van den heuvelrand af over het verdiep met den vijver, op het zich in het water weerspiegelende witte landhuis, is heel mooi! ☼ Een gunstig geval voor het slagen van het geheel was ook de aanwezigheid van het reeds 20 jaren bestaande boschje van Douglassparren achter het huis. Wij hebben er een nuttig gebruik van gemaakt, maar zonder veel veranderingen; slechts zijn enkele te dicht staande stammetjes er voorzichtig uitgekapt. De afgevallen naalden van al jaren laten we er stilletjes in, en de open grond erbij en ertusschen is ook gelaten zool hij was: ongelijk en ruig; alleen hebben wij, waar wat meer ruimte was dan op de tekening is aangegeven, wat heidekruid, duindoorn en brem bijgeplant. En zoo is het een aardig natuurtafereeltje geworden, dat bij de naaste omgeving past. ☼ Nu nog iets over den vijver, die in het breede gedeelte 1.60 m diep is — een heerlijk zwembad in het heldere water. Hij is geheel van waterdicht beton gemaakt, daar een natuurvijver in dit hooge zand, waar het grondwater pas op 3 m diepte te vinden is, onmogelijk zou zijn. Toch is door haar lage ligging in het

DE TUIN VAN HET LANDHUIS UIT, WAARBIJ DE AANSLUITING AAN DE OMGEVENDE OUDE BEPLANTING DUIDELIJK IS

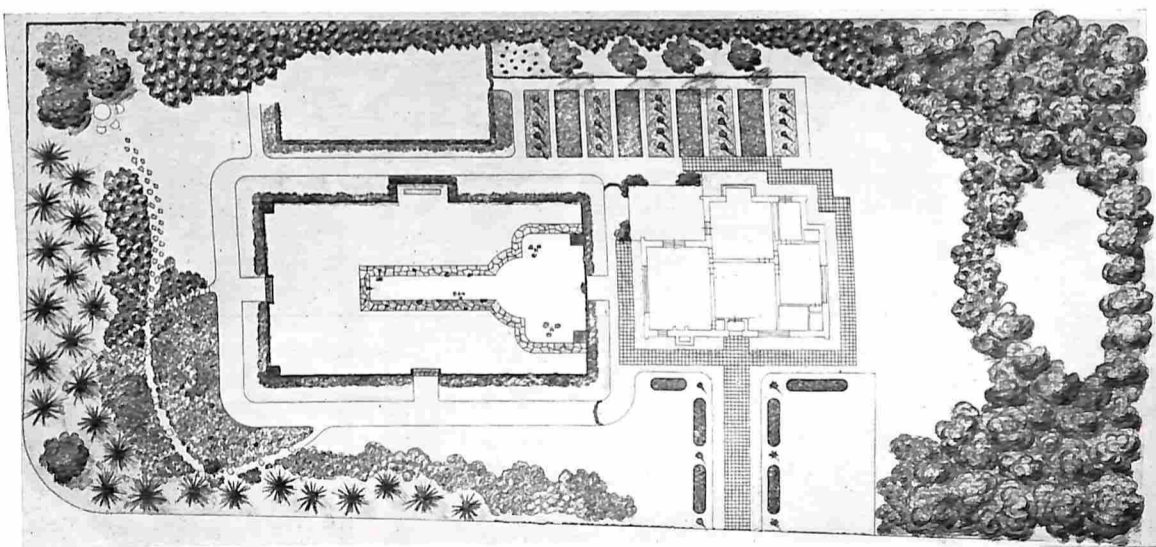
lage verdiep de waterpartij hier aannemelijk. ☼ De vijver is omgeven door een rand van platte paars-roode flagsteenen met hier en daar kruipende en hooger groeiende oeverplanten ertusschen, zooals: Duikelaars, Zwanenbloemen, Dotters, Lisch en Penningkruid; een heel staaltje van onze mooie inheemsche moerasplanten. In het midden zien wij een gekleurde waterlelie. ☼ Het verdiep is begrensd door een muur van flink groote natuursteenen, waartusschen verschillende rotsplanten genoeg voedsel vinden om voordeelig te groeien en te bloeien — de berganjelier bloeit hier al voor den tweeden keer. ☼ Een ook uit rotsblokken gemaakte trap geeft toegang tot het gazon in het verdiep en het geheel is omgeven met een gemengde border, waarin ook veel lage welriekende rozen. De paden van „de Vliegerhof” zijn van witte schelpen, die heel frisch tegen het groen van het gazon afsteken en alweer een gepast materiaal vormt voor in een tuin dicht bij de zee. In een pas aangelegden tuin geven deze paden een houvast, maar het lange pad langs de beplanting zal wellicht op verlangen van de bewoonster een graspad worden, wanneer die beplanting zoodanig gegroeid zal zijn, dat deze verandering ook de verhouding van de onderdeelen niet te veel verwaagt. ☼ Want de tuin zooals wij dien hier zien, is nog in het geheel niet oud; pas dit voorjaar in Maart werd met het graven van den vijver begonnen en zoo is de beplanting tijdens het nemen van onze foto's niet ouder dan vijf maanden! Dat deze late aanplant in het droge zomerseizoen van 1934 heel wat zorg heeft gekost, spreekt van zelf. ☼ Maar elke plant, heester en boom is geplant met bijvoeging van mest en zwarte grond of bladgrond, met een overvloed van water tusschen de wortels ingespoten en daarna met zand aangevuld. ☼ Ook de latere bespuitingen zijn niet achterwege gebleven, soms vier maal per week, en, als het erg uitdrogend weer

was, zelfs dagelijks! ☼ Zoo is het, dank zij ook de samenwerking met de vlotte opdrachtgeefster, den bouwarchitect en den vakkundigen tuinman-uitvoerder, mij trots alle schijnbaar onoverkomelijke moeilijkheden gelukt een blijvende schoonheid, een goeden tuin tot stand te brengen. ☼ Moge „de Vliegerhof” tot in lengte van dagen groeien en bloeien!

SOUVENIR

BERGEN-OP-ZOOM (1917)

Het fort lag aan den stillen waterkant.
Tusschen de steenen wies de wilde plant:
paardebloemen en kleine muizenooien,
gras, en looze halmen van wild koren.
Er waren gaten, smal en lang;
daarachter liep een vestinggang,
bochtig, donker en geheel verlaten.
(Geweren droomd'ik en soldaten).
Maar niets zoo vredig op dien warmen dag
als 't fort, dat langs het groene water lag
Ws.

GRONDPLAN VAN „DE VLIEGERHOF”. LINKS VAN HET TOEGANGSPAD VOOR HET HUIS IS DE BEPLANTING ALSNOG IN DE RICHTING VAN HET LANDHUIS DOORGETROKKEN

OVER NEDERLANDSCHE REPTIELEN

DOOR DR. H. ENGEL

DEN hazelworm vermeldden we reeds. Dat is dus wel een slang naar de gestalte, maar in wezen een hagedis,

zij het er een zonder pooten. Ongevaarlijke, alleraardigste dieren, veel langzamer dan de echte slangen. Zij voeden zich dan ook niet met snelle dieren. Slechts regenwormen en naaktslakken zijn langzaam genoeg om geregeld op hun menu te verschijnen. Ze worden niet onmiddellijk beet gepakt, maar voorzichtig even betast met de tong en dan langzaam verslonden.

De beweeglijke kaakhelften schuiven zich beurtelings naar voren en geleidelijk glijdt de buit naar binnen. Het zijn ondankbare dieren voor een terrarium, omdat ze zich zoo veel verborgen houden. Men geeft hun verblijf een aarden bodem met zoden, mos, platte steenen en stukken kurk of bast bedekt, of met vochtminnende plantjes — liefst ook zandvormende. Als alles vochtig is, behoeft men niet voor een waterbekken te zorgen. Maar het aardigste en meest gezochte kruipende dier voor een terrarium is ten slotte onze hagedis, hetzij de gewone duinhagedis of de meer in onze Oostelijkeprovincies

huizende kleine hagedis. De duinhagedis is krachtig gebouwd en wordt tot ongeveer 22 cm lang. Het mannetje is in het voorjaar, wanneer ook in zijn koudbloedig lichaam het verliefde bloed sneller stroomt, op de zijden prachtig groen van kleur, de bovenkant is grijsbruin, met witte, vaak zwartberande vlekken. 's Zomers wordt 't groen iets minder helder. Het wijfje is meer eenvoudig gekleed, het geheele jaar door veel grauwer, grijsbruin, met op zij wat donkere ring-

vlekken en van een zelfde tint zijn ook de jonge dieren. Zandige heidevelden en met struiken begroeide duinen, plaatsen, waar gelegenheid is voor koestende zonnebaden in het gloeiende zand — en tevens voldoende bedekking, om snel te kunnen vluchten, zijn de meest gezochte woonplaatsen. Reeds midden of eind April wekt het zonnetje hen uit den winterslaap en reeds in Mei komt de liefde in hun leven. Dan legt al spoedig het wijfje haar 6—12 eieren, bijna een handbreed in

„DE VLIAGERHOF”. HET BREEDSTE GEDEELTE VAN DEN VIJVER

„DE VLIAGERHOF”. EEN TRAP VAN ROTSBLOKKEN LEIDT NAAR HET GAZON IN HET VERDIEP

maar tegen het einde van de maand komt er stagnatie in hun honger. Ze gaan er op uit om een geschikte schuilplaats voor den winter te zoeken, liefst enkele decimeters onder het oppervlak der aarde. In het begin verlaten ze die nog wel zoonachtvorsten is het gedaan en blijven ze in hun winterverblijf, het weldadig voorjaarszonnetje hen vermag te wekken. Een

(Slot)
sen, waar gelegenheid is voor koestende zonnebaden in het gloeiende zand — en tevens voldoende bedekking, om snel te kunnen vluchten, zijn de meest gezochte woonplaatsen. Reeds midden of eind April wekt het zonnetje hen uit den winterslaap en reeds in Mei komt de liefde in hun leven. Dan legt al spoedig het wijfje haar 6—12 eieren, bijna een handbreed in

den grond, om ze door de zon te laten uitbroeden. Acht weken duurt dat, en dan breken de kleine hagedisjes uit de eischaal te voorschijn om hun vluchtend bestaan te beginnen. Ze moeten alle meest oppassen niet bij hun oudere familieleden in de buurt te komen, want die hebben de eigenaardige gewoonte „hun eigen vleesch en bloed” graag weer tot een deel van zichzelf te maken. Onverbeterlijke kannibalen! . . . Reeds in September wordt het hun te koud. In het begin van de maand doen ze] zich nog danig te goed aan sprinkhanen, spinnen en wat er verder aan vetten kost op zandgrond gedijt. Ze gaan er op uit om een geschikte schuilplaats voor den winter te zoeken, liefst enkele decimeters onder het oppervlak der aarde. In het begin verlaten ze die nog wel zoonachtvorsten is het gedaan en blijven ze in hun winterverblijf, het weldadig voorjaarszonnetje hen vermag te wekken. Een

DUINHAGEDIS IN DREIGHOUDING. DE KLEINE, FELLE DIEREN KUNNEN ZOO NOODIG HEFTIG TOEBIJTEN

verkwikkende rust beteekent het voor hen na het drukke, beweeglijke zomerleven. ☼ Onze kleine hagedis is slanker, wat donkerder van kleur en slechts tot 16 cm lang. Zij bewoont vooral vochtig en beschaduwde terrein. Merkwaardig is, dat zij haar jongen levend ter wereld brengt, althans de 3—10 eieren op het punt van uitkomen legt. Vooral in onze Oostelijke provincies treft men haar aan. In de meeste opzichten

DE HAZELWORM IS GEEN SLANG, MAAR EEN ONSCHULDIGE HAGEDIS ZONDER PootEN

gelijkt zij verder op haar grooteren neef. ☼ Wie de snelle, ongrijpbare dieren voor zijn terrarium wil vangen, ga er 's morgens vroeg op uit, op een zonnigen, windstillen dag in het voorjaar. Na Juni blijven de meeste namelijk overdag in hun schuilplaatsen, verborgen voor de al te zengende zonnestralen — zelfs een brandend Meizonnnetje kan ze al doen vluchten naar koeler plekje. 's Morgens ook zijn ze nog niet zoo beweeglijk. Men dwaalt dan voorzichtig rond, tot men ergens het bekende geritsel hoort. Doodstil blijft men staan, goed opletend, waar het diertje zich bevindt. Vaak zal dit moeilijk zijn, maar als men eenige minuten geduld heeft, zal het onrustige dier al wel weer eenige beweging maken. Voorzichtig sluipt men nader, zonder haastige bewegingen, zonder schaduw over het scherp opletende hagedisje te maken. Opeens grijpt men toe en drukt het dier tegen den grond. Met de andere hand er onder, wordt het dan opgebeurd, waarbij men er vóór alles zorg voor draagt, hem in hals en kruis tegen te houden. Ontglipt hij en tracht men hem tegen te houden, dan eindigt dat meestal in het afbreken van den staart — een schrik voor ons, een geluk voor het dier. Er is namelijk een bepaalde, vooruitbestemde plaats waar de staart zal afbreken; het is een soort noodmaatregel, waarmee Moeder Natuur de hagedissen toegerust heeft. In het uiterste geval kunnen ze hun staart achterlaten in den bedrogen muil of de klauwen van den achtervolgenden vijand! Het diertje zelf ontkomt en vormt het verloren orgaan opnieuw, zij het niet in die beweeglijke perfectie, die het eerst kenmerkte. Men denke er om, en grijpe nooit een verdwijnende hagedis bij het nog juist zichtbare staartpuntje! Ook late men een dier liever loopen dan te riskeeren het zonder staart te behouden: in gevangenschap duurt het aangroeien lang en gaat moeilijk — en sierlijk is zulk een mismaakt hagedisje geenszins! Men late het rustig vluchten en wachte kalm af tot het onrustige nieuwsgierige wezentje zich weer vertoont en als we ons dan maar onbeweeglijk houden en alleen op het juiste moment met de gereed gehouden hand toegrijpen, hebben we hem zeker. Soms zal ook opgraven of opzoeken tusschen de planten het verschrikte diertje ons in handen spelen. ☼ Een bekende methode is ook met een paardehaarlus aan een langen stok, die men voorzichtig om den hagedissenkop moet weten te schuiven. Glazen van een 15 cm. hoogte, in het zand ingegraven en met meelwormen als lokaas, kunnen ook menig hage-

disje verschalken. ☼ Men vervoert ze in een linnen zakje, een net of een busje — nooit meer dan één tegelijk. Meer exemplaren bijeen laten elkaar niet met vrede — en men heeft kans bij het opbergen van de tweede hagedis, de eerste te laten ontvluchten! ☼ Zoo komt men thuis — maar dan moet daar eigenlijk het terrarium al klaar staan. Daartoe hebben we dit voorzien van een dikke laag turfstrooisel om de zaak droog te houden, en daarop een zoo dik mogelijke laag (tot 10 cm.) van den grond, waarop we ze vingen, om hen in de gelegenheid te stellen zich op de gewone wijze in te graven. Voor de netheid kunnen we daar nog wat zand en grint overheen strooien. Wordt ons echter dit alles te zwaar, neemt het teveel ruimte in ons terrarium in, dan kunnen we ook volstaan met enkel een zandlaag op het turfstrooisel — voor schuilplaats verschaffen we ze dan stukken kurk e.d. ☼ Eenigen tijd hebben de diertjes noodig om aan hun gevangenschap te gewennen; in het begin nog zullen ze telkens voor ons vluchten, schrikkend voor iedere plotselinge beweging — maar langzamerhand zal een hagedis aan zijn verpleger wennen en hem steeds meer plezier verschaffen, tenslotte zelfs uit de hand eten. Dit is ook de reden, waarom men ze reeds in het voorjaar vangen moet! ☼ Soms is het goed met een sproeier de planten eens nat te maken, de hagedisjes likken dan de druppels op. Verder moeten we alles erg droog houden, planten weinig begieten en vooral geen waterbakje, wanneer daar geen ruimte toe is. ☼ Allerlei insecten, sprinkhanen, uilen, naakte rupsen, groote vliegen, kakkerlakken, spinnen, alles hoe vetter hoe beter, vormen hun voedsel. Regenwormen eten lang niet alle hagedissen, maar meelwormen kunnen we ze altijd voeren — ja, men wachte zich voor overvoeren — en men bedenke, dat ook voor hen afwisseling in het diët zeer gewenscht is. Maar wie hart voor zijn dieren heeft, zal er steeds op letten ze in gevangenschap zooveel als eenigszins maar mogelijk is, de natuurlijke omstandigheden te verschaffen, waaronder ze gewoonlijk leven, opdat het gevangenen leven van die dieren ons nader tot ze brengt, ons de dieren

doet verstaan in hun intiemer doen en laten, ze ons als vrienden doet beschouwen, in plaats van als griezelige, enge dieren!

ROUSSEAU en VOLTAIRE waren aanvankelijk goede vrienden. Op een keer echter kreeg deze goede verstandhouding, tengevolge van Voltaire's spottende kritiek, een knak, dien ze nooit te boven kwam. Rousseau had hem een gedicht gezonden en om zijn oordeel gevraagd. Voltaire antwoordde: „Ge hebt een ode aan de wereld na ons gericht; ik vrees echter, dat ze haar adres nooit bereiken zal.” Deze krenking heeft Rousseau hem nooit vergeven.

KLEINE HAGEDIS, KLIMMEND EN DEN KRACHTIGEN STAART DAARBIJ ALS STEUN GEBRUIKEND

WALCHEREN, DE TUIN VAN ZEELAND

DOOR DIRK L. BROEDER

VII. DE STEDEN EN DORPEN VAN WALCHEREN: VEERE, DOMBURG, ENZ. (Slot)

ALS eerste in de rij der kleine plaatsen van Walcheren mag zeker Veere wel genoemd worden. Veere, het stadje aan het Veergat, het veer naar het reeds eeuwen geleden verzwolgen Campen, vandaar haar oude benaming: Campveer. Stoer en indrukwekkend rijst Veere's kolos op uit de als paddenstoeltjes aan zijn voet liggende huisjes; rank, vol teere schoonheid, schiet het stadhuis-torentje daarachter op en jubelt nog zachtjes ten hemel in dat lied, dat het tweehonderd jaren lang, dag in dag uit, uur na uur opnieuw, over de nu verlaten straten uitgalmt. Hier, nog meer dan te Middelburg, staan die brokstukken van vroegere grootheid als uitersten tegenover de verlatenheid van den dag van heden. ☞ Geweldig staat daar die oude kerk uit de 15e eeuw. Wat zouden die steenen ons niet al kunnen vertellen als zij konden spreken! Ze zouden ons verhalen van groote heeren, voorname edellieden, die daar de hoogmis kwamen bijwonen in dat prachtige koor van weleer, waar het zachte licht der zon in duizend lichtstraaltjes uiteen viel door de schitterende, gebrandschilderde ramen, hier en in dat schip, met zijn dubbele zijbeuken en talrijke altaren. Die steenen zouden zuchten onder hun verhaal van de gruweldagen van den Beeldenstorm, van den grooten brand, die de kerk van binnen verwoestte in 1686, over de verontheliging door de Engelschen, die in 1809 hier een kazerne installeerden, en door de Franschen, die er twee jaar later huisielden, de schoone vensters uitbraken en de hierdoor ontstane gaten dichtmetselden om zoodoende kleine raampjes en vloeren te maken in schip en transept en deze tot hospitaal veranderden. ☞ Een herinnering aan de oude Schotschewolhandelaren leeft nog, behalve in de huizen „De Struys” en „Het Lammetje” aan de Kade, voort in de Cisterne (Stadsfontein), welke ingevolge een belofte van Maximiliaan van Bourgondië, die in 1541 toegezegd had behoorlijk drinkwater voor de Schotsche gemeente te verschaffen, in 1551 gebouwd werd. Archeologisch en architectonisch is deze Cisterne eenig in ons gansche land. ☞ Het voornaamste is toch wel het laat-gothische stadhuis, dat na enkele jaren van gestage restauratie nu bijna voltooid is. Reeds kunnen de beelden der gereïncarneerde heeren en vrouwen van Veere weer uit de nissen die zij bewonen hun blik laten weiden over de straten van de stad, die zij tot grootheid hebben helpen brengen. Aan deze tijden zijn er herinneringen te over in het stadhuis-museum, onder welks schatten de beroemde beker van Maximiliaan van Bourgondië een van Veere's mooiste bezittingen is. ☞ Gedeeltelijk zijn de stadsmuren aan de zeezijde nog overgebleven, evenals een der haventorens en menig oud gebouw, waarvan sommige zeer mooi zijn. Alles samengevat maakt Veere niet ten onrechte aanspraak erop het meest schilderachtig stedeke uit den Tuin van Zeeland en bovendien het paradijs der artisten te zijn,

want hier is een kleine kunstenaarsbent woonachtig, terwijl des zomers van heinde en ver, uit alle oorden der wereld, minnaars der schoonheid en beoefenaars van penseel en etsnaald hierheen komen. ☞ Niet veel minder schilderachtig, hoewel het Veere's teere schoonheid mist, is Arnemuiden, het eertijds bloeiende stadje aan de Arne, het vaarwater naar Middelburg in vroegere eeuwen. Weleer lagen hier groote schepen in de haven, die rijkdommen brachten, en zóó bekend

werd het plaatsje, dat de groote Oranje het in 1574 tot stad verhief, tot groot misnoegen van het naburige Middelburg, dat Arnemuiden steeds in een nauw keurslijf gehouden had, uit vrees voor eigen nadeel. Met de verzanding der vaargeulen vlood ook hier de welvaart. Het land rondom het stadje werd ingepolderd en nu ligt het niet meer aan het water. De meeste garnalenvisschers van dit aardig dorpje — want meer is 't niet — verblijven nu te Veere en gaan slechts het week-einde naar moeder de vrouw en hun kinderen te Arnemuiden, om in het begin der volgende week weer uit Veere dagelijks zee te kiezen. ☞ Op hun weg naar zee varen de visschers langs een ander brokje vergane glorie: Vrouwepolder. Wie zou zeggen, dat dit rustig dorpje achter de duinen eens bezocht werd door een keizer Sigismund, een Frans van Bretagne, een Filips van Bourgondië en vele andere grooten, dat zich hier een beroemde bedevaartplaats bevond, dat de roem van Onze Lieve Vrouwenpolder zich tot Bretagne, ja, zelfs tot Spanje, uitstreckte, en dat het onder de Bretonsche visschers, die steeds de Vrouwe van den Polder aanriepen, gewoon spreekwoordelijk was om te zeggen: „le Poldre a fait gran miracle!” Waarom? Heel vele jaren geleden gebeurde het, dat een rijk man te Den Polder kwam en daar getroffen werd door de pooverheid van de Kerk, zoodat hij besloot haar te doen versieren.

Te dien einde ging hij naar Middelburg, naar een bekenden kunstschilder en gaf hem een paneeltje met opdracht daarop een beeld van de Heilige Maagd te schilderen. De schilder, verrukt over deze opdracht, die hem een goede som gelds rijker zou maken, toog onmiddellijk aan het werk, steeds aan het loon van den rijken opdrachtgever denkend. Maar hoe hij ook zijn best deed, het werk wilde maar niet gelukken en keer op keer moest hij het beeld overschilderen. Geen goddelijke trekken straalden uit het gelaat op dat paneeltje en ten einde raad zette hij het in een hoek van zijn atelier en vergat de opdracht na een poosje. Nu gebeurde het, dat, toen de winter kwam en het land bedekt werd door een zware sneeuwlaag, er een knap jongeling aan de deur van den schilder klopte en hem voor een nacht onderdak vroeg. De schilder liet hem binnenkomen en zette hem een goeden maaltijd voor, waarna beide mannen zich aan den haard zetten en over hun werk begonnen te praten. Zoo kwam het, dat de jongeling zich ontpopte als een rondtrek-

Foto L. Helder

HET PAS GERESTAUREERDE STADHUIS TE VEERE MET IN DE NISSEN DE NIEUWE BEELDEN

DE KERK TE RITTHEM

kende kunstschilder, weshalve de gastheer dezen zijn moeilijkheden toevertrouwde. Uit erkentelijkheid wilde de jongeling den volgenden morgen iets voor den schilder maken, hetgeen erg naar den zin van zijn gastheer was, die hem vroeg het beeld van Maria op het paneeltje voor hem te maken. Den heelen ochtend hoorde men den vreemde niet en toen het inmiddels middag was geworden, ging de heer des huizes naar zijn atelier om den jongen kunstenaar ten eten te noodigen. Maar wie beschrijft zijn verbazing, toen hij taal noch teeken van dezen hoorde, doch op zijn schildersezal een fraai beeld van Onze Lieve Vrouwe zag? Toen al zijn naspeuringen vruchteloos bleken, begreep de schilder, dat dit beeld door een goddelijken bode was gemaakt en dat het hem nooit zou zijn gelukt een gelijkenis van de Moeder Gods te schilderen zoolang winstbejag zijn drijfveer was. Toen de opdrachtgever kort nadien kwam, was deze verbaasd over de schoonheid van het schilderij en wilde den schilder een veel hooger bedrag geven dan overeengekomen was, doch deze wees alle betaling van de hand en vertelde de geschiedenis. Sedertdien hing het stuk in de kerk van Den Polder, van toen af aan Vrouwepolder genoemd, waar het spoedig vele geloovigen trok. Het zou ons te ver voeren om de lotgevallen van het schilderij in dit korte bestek te verhalen. Het zij genoeg te vermelden, dat, na lange omzwervingen en vele avonturen het schilderij

ZOUTELANDE IN DE DUINEN

van de Vrouwe van den Polder te Brugge werd gevonden en deze lotgevallen opgehelderd, waarna het in sedem propriam, in casu de R. K. kerk van SS. Petrus en Paulus te Middelburg werd gebracht, waar het nu weer in zijn volle glorie op het linker zijaltaar, het Maria-altaar, vereerd wordt. Mooi is deze legende, de mooiste die ik uit heel Zeeland ken. ☞ Van veel vroegeren tijd is de legende van het Willebrordusputje te Zoutelande, waarvan wij reeds gewaagd hebben in het vierde artikel van deze serie. De H. Willebrordus, de Angelsaksische geloofsprediker, is overigens geen onbekende op Walcheren, want hij was het, die in de buurt van Westkapelle in 694 met zijn twaalf apostelen aan wal stapte, het Mercuriusbeeld vernielde en het Christendom predikte:

Tot Westcapellen, daer hy quam
En aanbedende vernam
Mercuriose over eenen Godt,
Dat beeld, door ons Heeren gebodt,
Brak hy

(Melis Stoke, Rijkroniek)

☞ Sint Willebrordus was het, die, te Vlissingen het geloof

verkon digend, na de preek naar zijn waterfleschgreep en tot zijn ontstemming moest wedervaren, dat de booze omstanders haar hadden gele digd. Toen wendde hij zich om en sprak die gedenkwaardige woorden: „Voorwaar, ik zeg U, gij die zoo stout waart om mijn flesch te ledigen, gij zult voortaan flesschen dieven genoemd worden!” Daardoor zijn de Vlissingers nog steeds onder minderweluidenden naam bekend. Si non è vero . . . ☞ En zoo schieten me nog meer van die spotnamen te binnen, zooals de Middelburgers die „manebusschers” of „mallelanders” genoemd worden,

DE BEKER VAN MAXIMILIAAN VAN BOURGONDIE TE VEERE

TRIUMPH TULP FANTASY
Opname ja. Turkenburg, Bodegraven

omdat zij eens met een groep den Langen Jan oprenden met emmers water om den brand te blusschen, die, naar men dacht, bovenin den toren woedde. Later bleek het, dat het het schijnsel der maan op de ramen van de kroon was! ☼ De Veere-naars hadden den naam „dikbaarden”, omdat zij zich blijkbaar slechts eenmaal per jaar lieten scheren, en dat met Veersche kermis. De Westkappelaars noemt men „dijkvreters”, omdat de beroemde — ook beruchte — dijk hun voedsel verschaft, want ’t wordt wel eens verteld, dat hij stormweer de Westkappelsche mater familias pannekoeken bakt, omdat er dan weer werk aan den dijk komt als er hieraan iets gebeurt. Overigens heeft Westkapelle, evenals Arnemuiden, een geheel eigen cachet. Hier wordt nog het kantklossen beoefend. Het volkje is één, zoo zelfs dat de Domburgsche en Westkappelsche kermissen berucht waren om de vechtpartijtjes na afloop, als een meisje uit het eene dorp met een jongen uit het andere uitging. Zulke excessen plegen gelukkig niet meer voor te komen, en van de vechtjassen van Westkapelle zijn apostelen gekomen! Vreemd? Och, neen, want fijne koppen tref je hier onder die stoere Westkappelaars, markante typen, die alle mannelijke kracht, ervaring en eenvoud in zich verenigd hebben. Hier was ’t, dat Toorop, die destijds te Domburg werkte, de modellen voor zijn apostelen vond. Veel en lang had hij daar studies gemaakt, tot hij eindelijk een inspiratie kreeg: „Dat is Andreas!” En onder de stoere Westkappelaars vond hij zijn Paulus, den ontstuimige, vond hij zijn Andreas, den bezadigde, den overtuigde, vond hij die andere fijne koppen, die alleen hij, een Toorop, die slechts eenmaal in duizend jaar geboren wordt, kon uitbeelden zooals zij innerlijk waren. ☼ Om heel Walcheren — heel Zeeland trouwens — weeft zich een krans van aardige legenden, even interessant als de dorpjes zelf, herinneringen en sagen. Zoo heeft men te Veere nog een steenen beer, dien we vroeger altijd het Spaansche muurtje noemden, omdat hier een gevecht tusschen de Spanjolen en Geuzen moet hebben plaats gehad. De Spanjaardsput te Brigdamme is een herinnering aan een begraafplaats uit dien tijd, nadat een slag in die buurt was geleverd. ☼ Van verborgen schatten zou men boekdeelen kunnen schrijven en daaronder zouden de

twaalf zilveren apostelen wel het belangrijkste hoofdstuk vormen. Op gezette tijden duiken hier en daar weer verhalen op van deze beelden, die al of niet bestaan hebben, en te Veere schijnen er zelfs ergens — ik weet helaas niet waar — twaalf gouden apostelen begraven te liggen. ☼ Zoo dwaalt men door Zeeland’s Tuin van Vlissingen naar Veere, van Domburg naar Arnemuiden, van Ritthem naar Vrouwepolder en van Westkapelle naar den Dishoek en steeds weer komen wij mooie plekjes tegen, zien wij oude, verweerde kerkjes, hooren wij aardige sagen en volksverhalen, waaraan menige dichter het eeuwige leven heeft geschonken. Zoo tot besluit het liefelijk moraalsprookje van het Ronde Putje, tusschen de Groote Abeele en Oost Souburg. Uit een legende is hier een sprookje geboren, want de bekende Middelburgsche schoolmeester-dichter, Jacob Vreeken (1870—1931), vertelt ons in zijn „Zeeuwsche Zangen” (uitg. G. W. den Boer, Middelburg), dat waar ’t Ronde Putje, althans wat daarvan is overgebleven, zich nog bevindt, eertijds een offerplaats was op een heuvel, die een heilige Christenprediker door de macht van het Woord deed verdwijnen en „De plaats van het wonder is kenbaar gebleven. God schiep er den bornput, het water, het Leven”. Ook heeft H. J. Schimmel „Het Ronde Putjen

ENKELE VROEGE TULP LADY BOREEL
Opname ja. Turkenburg, Bodegraven

(een volkssproke)" beschreven, en, hoewel beide dichters hun eigen ziel, hun eigen gedachte en variatie hebben weergegeven, komt het in hoofdzaak neer op hetzelfde: gestolen goed gedijt niet. Reeds lang had schoon Elsje zich verwonderd hoe een der dorpsmeisjes aan haar mooie, gouden hoofdkap, waardoor zij zoovele jongelingen aantrok, was gekomen, en uit haar bewondering ontstond afgunst. Ze zon dus op een middel om ook aan zoo'n blinkende kap te komen, doch geld stelen wilde ze niet. Eindelijk kwam goede raad. Uit het heldere putje, dat ze altijd op weg met haar melkemers naar de stad moest passeeren, kon ze wel eens water halen en dat bij haar melk doen. Zoodoende ontstal ze haar baas niets, doch verrijkte ze zich door 't zoodoende te veel ontvangen geld. Zoo gezegd, zoo gedaan, en na wekenlang iederen ochtend water uit het putje bij haar melk te hebben gedaan, was Elsje aan een voldoende groot bedrag gekomen om zich ook een gouden hoofdkap te kopen. Dien dag kwam ze vol blijdschap uit de stad terug, het kostbaar sieraad in haar tasch verborgen. Als ze nu maar eens een spiegel had om in te kijken. Maar och, haar trouwe bron zou haar zeker weer wel van dienst zijn. Bij het glasheldere putje gekomen knielt Elsje neer, zet de gouden spang op en buigt zich voorover om zich te weerspiegelen in het water. Doch o wee! daar valt het sieraad af. Ze grijpt er naar! Hemel! mis! . . . De gouden kap plonst in 't putje en verdwijnt in zijn diepe wateren, om nooit meer te verschijnen! Dan komt een stem uit de diepte, die hol weerklinkt: — „Wat tot mij komt, keert tot mij weer; nooit dijt gestolen goed!" ☼ Deze en ontelbaar andere sagen geven kleur en gratie aan de Walchersche steden en dorpen, verspreiden een schoon en helder licht over het eiland van smaragd, den Tuin van Zeeland.

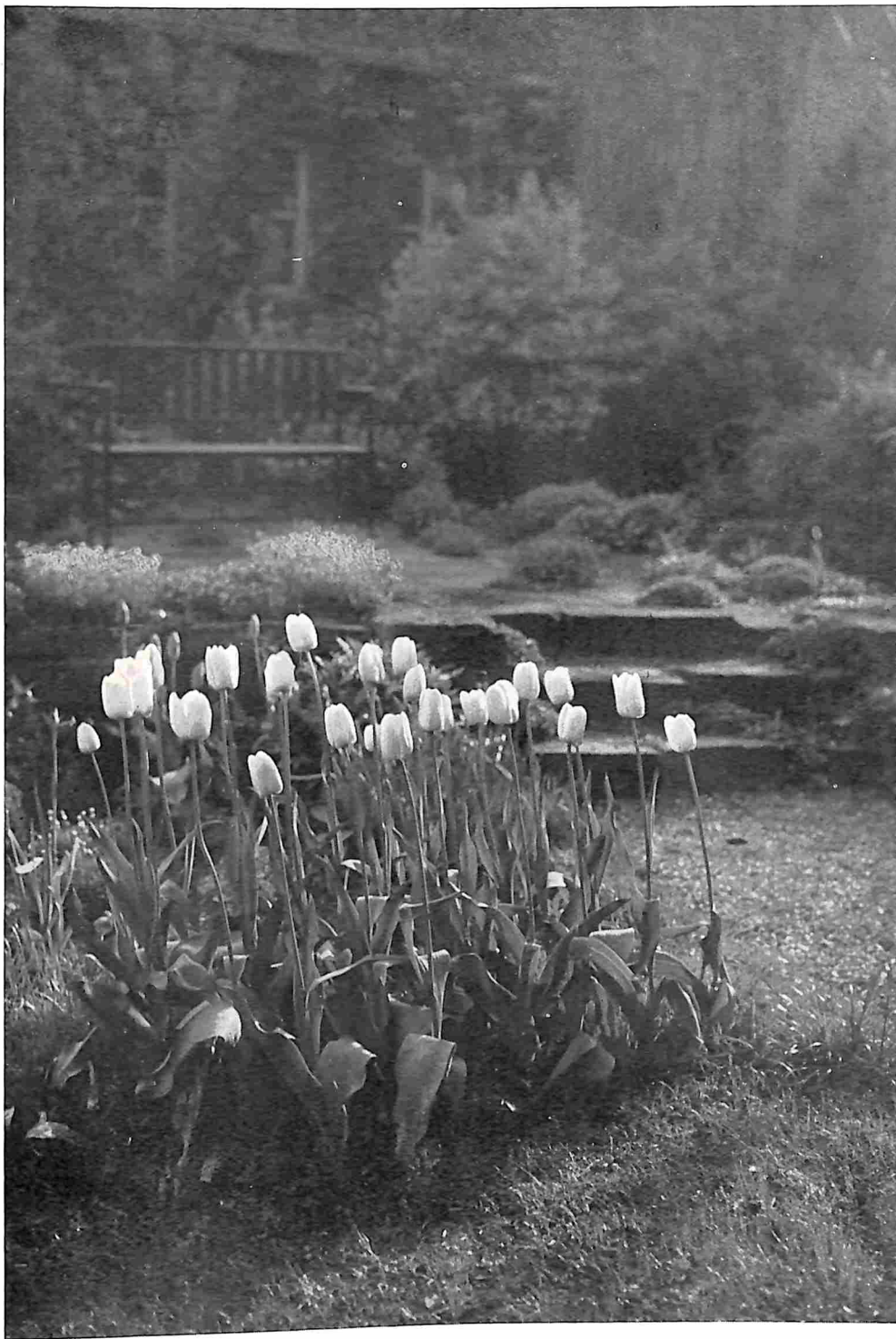

ENKELE VROEGE TULP IBIS
Opname ja. Turkenburg, Bodegraven

Tulpen voor tuinbeplanting

(Slot van bladz. 531)

IN 1637 kwam aan dien windhandel een eind, waardoor de cultuur der Tulpen ook in betere banen geleid werd. ☼ Zoo ontstonden door selectie en hybridesatie talrijke nieuwe soorten, die door hun fraaie kleur en vorm niet alleen geheel Nederland, maar de geheele wereld langzamerhand veroverden. Thans is de Tulp een echt nationaal product, want alleen in ons land wordt ze op groote schaal gekweekt. Millioenen bloembollen gaan dan ook jaarlijks de grenzen over, om in alle uithoeken der aarde te worden uitgeplant. ☼ Duizenden bloembollen worden aan de stadsbesturen der grootste wereldsteden gratis aangeboden, dit alles alleen om ze in de publieke parken aan te planten, waarmee een goede reclame voor het gebruik van Tulpen als perkplanten gemaakt wordt. ☼ En al worden ze ook in ons land de laatste jaren meer en meer aangeplant, en al zien we ze ook in de particuliere tuinen veelvuldig verschijnen, toch kon het planten van bloembollen nog veel grooter zijn. Onze Nederlandsche zomers zijn zoo kort, en als we ze wat kunnen verlengen, maken we daar dankbaar gebruik van. Dat kan men bereiken door het planten van veel bloembollen, vooral van veel Tulpen met hun warme tinten. ☼ Wanneer we bloembollen in den tuin willen planten, dan doen we goed ons eerst af te vragen voor welk doel we ze willen gebruiken. De Tulpen zijn in hun oneindige variatie overal geschikt voor; laten we echter eerst de Tulp als perkplant eens wat nader bekijken. Daar zijn twee groepen, die door hun lage groeiwijze als perkplant onovertreffbaar zijn. Dat zijn de enkele vroege Tulpen en de dubbele vroege. Deze laatste vinden wij nog het meest geschikt, daar ze langer bloeien en veelal een aangener geur hebben. Van de eerste groep noemen we de Couleur Cardinal, rood met purper; Gele Prins, geel; Keizerskroon, rood met gelen rand; Lady Boreel, zuiver wit; Pink Beauty, rose. Van de dubbelbloemige prefereren we Mr. v. d. Hoeff, zuiver geel; Peach Blossum, rose; Thee-

DARWIN TULP ZWANENBURG
Opname ja. Turkenburg, Bodegraven

roos, zacht geel; Vuurbaak oranje-scharlaken; Electra, karmijn-purper. ☼ Wil men succes hebben met Tulpen, dan dienen we met verschillende omstandigheden rekening te houden. Hoewel we heel vaak reeds in October planten, kan dit toch de geheele maand November ook nog zeer goed geschieden. Een van de grootste fouten die gemaakt worden, is de ondiepe grond bewerking. Zeker, bij een slechte grondbewerking bloeien ze het eerste jaar even goed, waar al zijn ze goedkoop, we willen er toch wel graag een paar jaar langer mee doen. De grond moet minstens 40 cm losgewerkt worden, en moet goed doorlaatbaar zijn. Tulpen zijn op alle gronden te gebruiken, doch mogen nimmer op natte plaatsen, waar het water blijft staan, geplant worden. In de bollenstreek spit men zoo'n bed tot op 8 à 10 cm leeg, daar worden de bollen opgezet, terwijl ze dan weer bedekt worden met den grond van het volgende bed. Hoewel deze plantwijze het voordeel geeft, dat alle bollen op gelijke diepte komen, is dit voor den liefhebberstuin, waar de perken meestal in het gazon liggen, toch te bewerkelijk. Als men den grond behoorlijk ompit, de aarde daarna gelijk harkt, kan men de bollen er eerst boven opzetten om ze daarna zooveel mogelijk op gelijke diepte te planten. Maak een flink gat en leg daar den bol in, zoodat de aarde onder den bol goed aansluit. Druk ze niet, als ze boven op den grond liggen met duim en vinger (dat gebeurt heel veel) naar beneden, want U drukt den bol stuk. Het perk harken we weer netjes gelijk, en brengen er daarna een dun laagje turfmolm over. Gebruik voor Uw Tulpen nimmer

verse stalmest, neem liever kunstmest, dat is gemakkelijker en beter. Wij nemen per m² 50 gram patent kali, evenveel superfosfaat en de helft chilisalpeteer. Dit mengt men goed door een, om het daarna eenigen tijd voor het planten door den bovengrond te werken. De onderlinge afstand der bollen moet ongeveer 10 cm bedragen. Laten we er nog even op wijzen, dat men geen twee jaar achter elkaar Tulpen op den zelfden grond mag zetten, daar dan spoedig ziekten optreden. Natuurlijk kunnen we de Tulpen voor perkplanting ook combineeren met andere gewassen, zooals Arabis, viooltjes, vergeet-me-niet enz. ☼ Zijn de Tulpen voor perkbeplanting prachtig te gebruiken, als borderplant zijn ze onmisbaar. Hoe mooi een gemengde vaste planten border ook kan zijn, in het voorjaar zitten we toch altijd wel eenigen tijd zonder bloemen, daar de meeste vaste planten in midden nazomer bloeien. ☼ Dat gebrek aan bloemen kunnen we

prachtig opheffen door het gebruik van langstelige Tulpen. ☼ U vindt dat ze er na den bloei zoo dor uit gaan zien, en den border een min of meer rommelig aanzien geven? Dat krijgt U inderdaad, wanneer U de bollen over den geheelen border verspreidt, doch als men ze aan groepjes plant, valt dat niet zoo op. Men zet ze dan aan onregelmatige groepjes van bijv. 10 tot 25 stuks bijeen, en liefst van één kleur. ☼ Heel goed kan men ze ook tusschen laatbloeiende vaste planten zetten zooals Heleniums, Herfstasters, Rudbeckia's, Solidago's enz. Tegen dat de Tulpen afsterven, is het groen

van de vaste planten zoover dat ze die geheel bedekken. Wil men het volgend jaar de bollen weer gebruiken, dan moeten ze geroid worden als ze geheel afgestorven zijn. ☼ Het sortiment langstelige Tulpen is nogal uitgebreid, ze zijn in verschillende rassen ondergebracht. Dan noemen we eerst de meest bekende, in Mei bloeiende, Darwintulpen, met stelen tot 70 cm lang. Heel mooi zijn o.a. Zwanenburg, zuiver wit; Professor Rauwenhoff, kersrood; Bartigon geraniumrood; Clara Butt, rose; Inglescombe yellow, geel en La Tulipe noire, bijna zwart. ☼ Wie van groote bloemen houdt en van matte, wazige tinten, moet een keuze doen uit de iets later bloeiende Breeder of oud-Hollandsche Tulpen. Mooi zijn Bronze Queen, brons met bruin, Louis XIV, purper en goudbrons, zeer lange stelen; Bacchus, donkerviolet-blauw. ☼ Is men zeer op bonte kleuren gesteld, dan bestelle men een mengeling van de mooie gestreepte en gevlekte Rembrandt-Tulpen. Tenslotte noemen we dan nog een paar soorten

COTTAGE TULP MRS. MOON
Opname fa. Turkenburg, Bodegraven

uit de nieuwste rassen. De Mendeltulpen zijn ontstaan uit een kruising Duc v. Tholl en Darwin, heel mooi zijn Early Beauty, helder roserood; Clusius, donker karmijnrood; Dodonaeus, mahoniekleurig. ☼ Schitterend zijn de Triumphtulpen met hun groote bloemen en hun forsche, stevige bloemstengels; we noemen Telescopium, rood-violet; Alberio, kersrood; Lord Carnarvon, helder rose. ☼ En last but not least vergeten we niet de late Meibloeiende of z.g. Cottage-Tulpen. Wat een kleuren; ze zijn een lust voor de oogen, die fijn gevormde, mooi gekleurde bloemen. Als men nu eens wat wil hebben, wat niet in elken tuin te zien is, dan make men een keuze uit de volgende soorten: Alemene, cochenillerood; Anna Pavlova, groote, sneeuw witte bloemen, Mrs. Moon, groot donkergeel; Mrs. Hoog, zacht geel; The Fawn, kaneelkleur; Mayflower, scharlaken met blauw hart; Generaal French, satijnachtig rose en Bouton d'or, donker botergeel met zwarte meeldraden.